

zésére, vízszinmagasságok mérésére, hidrográfiai észlelésekre.

Az elektromosság átalakítani készűl a hangszereket; a zongorának az orgonahangok folytonosságát kölcsönzi; feljegyzi a zenei improvizációkat.

Megtaláljuk az elektromosságot a játékokban, melyek így a gyermekek oktatására fognak szolgálni, és a társadalmi fontosságú intézményeknél, mint pl. a tűzjelzőknél.

Azonban e felsorolás tökéletlen és rövidett; alig győzzük csak futólag is feljegyezni az alkalmazások nagy számát, melyek szemünk elé tárulnak.

Igazágtalanság volna, megfeledezni a gáz- és gőzgépekről, melyek életet adtak a kiállításnak. Ezek is új, az elektromos ipar céljainak megfelelő alakot vettek fel. — Különösen a gyors és egyenletes járású gépek keregettek; nem mondhatnók, hogy e feladat meg volna oldva, de nagy szorgalommal dolgoznak ez irányban.

Szerencsés gondolat volt a kiállítás szervezőitől összegyűjteni ama készülékeket, melyeket a tudomány alapítói használtak, úgy hogy ennek egész története kitérűlt a látogató előtt. — Nagy köszönettel tartozunk ama tudományos intézeteknek, melyek szellemóriásaik becses ereklyéit a kiállításra átengedték. — E szerény eszközök, összehasonlítva az általuk alapított ipar csodálatos eredményeivel, a tanulni vágyó közönségnek beavatásul és hasznos tanításul szolgáltak.

Újjal lehetett rámutatni, mivé lesz egy nagy elme gondolata, ha az idő és hivatott emberek munkája megtermékenyítik.

Mindenki, ki a kiállítást látta és számba vette egy ily ifjú tudományban elért óriási eredményeket, be fogja ismerni, hogy benne új világ nyílt meg az emberi tevékenység és értelem számára. (M a s c a r t jelentése a francia kormányhoz. Journal de physique. 1881. decz.)

BRIEV BÉLA.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Jegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XVIII. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1882, márcz. 15-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

A Vall. és Közokt. Min. 4769. számú átiratában tudatja, hogy Erisman „Népszerű egészségtan“-ából eddig 94 példányt adott el az átvett olcsó kiadású példányokból; az eladott példányok árát (94 frt.) utalványozza. — Tudomásul vétetik. Az összeg az alaptőkéhez csatolandó.

Titkár jelenti, hogy a „Hazai első Takarékpénztár-egyesület“ eddig tett alapítványát újabb 200 (kétszáz) forinttal gyarapította. — Köszönettel vétetik és az alaptőkéhez csatoltatik.

Titkár jelenti, hogy néhai Wágner Pál végrendeleti ügye lebonyolítatván, a Társulatnak hagyományozott 273,833 számú 1868. évi osztrák államadóssági kötvény két db. szelvénynyel tényleg a Társulat birtokába jutott. — Tudomásul van.

Titkár előterjeszti Topinard levelét, melyben meleg szavakban mond köszönetet Anthropológiája magyar fordításának két díszpéldányáért. A levél így hangzik:

Monsieur le Président. — Je vous prie de m'excuser de ne pas vous avoir immédiatement accusé la réception des deux exemplaires de la traduction hongroise de mon *Anthropologie* et de la gracieuse lettre qui les accompagnait. J'ai été très touché de votre appréciation bienveillante de mon ouvrage et j'en ai conçu le vif désir de m'en rendre digne par quelque nouvelle publication utile a la Science que nous cultivons.

J'ai offert l'un, en votre nom, à la Société d'Anthropologie de Paris et j'ai conservé le second pour moi. Je vous envoie les dernières mémoires que j'ai publiés cette année même.

J'ai l'honneur, monsieur *

Titkár jelenti, hogy az orsz. Iparművészeti múzeum az általa rendezett könyvkiállítás megnyitására meghívta Társulatunkat. A Társulatot az elnök volt szíves képviselni. — Tudomásul szolgál.

Titkár előterjeszti a forgó tőke pénztári állását február hó végéről. — Tudomásul vétetik.

A „Botanisches Centralblatt“ tudósítva a Társulatot, hogy ezentúl nemcsak a botanika terén felmerülő irodalmi jelenségekről fog referátumokat közölni, hanem a bel- és külföldi tudományos társulatok működéséről is: arra szólítja fel Társulatunkat, hogy a botanika terén működő tagjai körében hasson oda, hogy azok közleményeikből eredeti referátumokat küldjenek be maguk, vagy a Társulat titkársága útján; szívesen fogadja a szakülések jegyzőkönyveit és más kiadványokat is. (A küldemények Dr. W. J. Behrens-hez intézendők Göttingába.) — A választmány e felhívásnak úgy vél megfelelni, ha a Közlöny-

* Elnök úr. — Kérem, bocsásson meg, hogy nem értesítettem azonnal, a mint magyarrá fordított Anthropológiámnak két példányát s az azokat kísérő kedves levelet megkaptam. Igen meghatott jóakaró méltánylásuk könyvemet illetőleg, s nagyon kívánom, hogy arra érdemessé tegyem magamat egy oly újabb munka által, a mely javára legyen a tudomány, a melyet művelünk. Az egyik példányt az ön nevében a párisi anthropológiai társaságnak ajánlottam fel, a másikat magamnak tartottam meg. Küldöm értekezéseimet, a melyeket ez évben közzétettem stb.

ben kinyomatva, az érdeklődő tagoknak tudomására hozza.

A zágrábi zoológiai múzeum igazgatóságá a múzeum könyvtára számára Herman Ottó Pók-faunáját és Bartsch S. Sodró-állatkáit kéri ajándékba. — A választmány, tekintve a zágrábi múzeum nemes törekvéseit, elhatározza, hogy nemcsak a kért két zoológiai munka, hanem az országos segítyből kiadott összes munkák ajándékoztassanak oda a nevezett egyesületnek.

Titkár jelenti, hogy a könyvkiadó vállalat IV. ciklusának 1-ső kötete április folytán az aláírók kezéhez jut. Az aláírók száma 1298. — A Füzetes Vállalatnak 1231 aláírója van. — Tudomásul van.

A mult vál. ülés óta a könyvtárba a következő ajándékok érkeztek: Fr. Marschall und A. Pelzeln, Ornith. vindobonensis, G. P. Faesy kiadó ajándéka; — Dr. Chyzer Kornél, Adatok Zemplén-megye természetrajzi ismeretéhez, I. Zemplénm. halai, szerző ajándéka; — Borászati törzskönyv, az orsz. borászati kormánybiztos ajándéka; — Magyar könyvtár, I. füz., a szerkesztők: Dr. Székely Ferencz, Dr. Staub Móricz és Bakos János ajándéka; — Stanley, Utazásom Közép-Afrikába, 1-ső füzet, Révay testvérek ajándéka; — P. Topinard, Les types indigènes de l'Algérie, — De l'indice cephalique, — Le poids du cerveau, szerző ajándékai. — Köszönettel vétetnek.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a mult vál. ülés óta három tagtárs elhunytáról értesült. Elhunytak: Ágoston Károly, plébános Gy.-Szt.-Miklóson; Baranyai István, gyógyszerész Pápán; Gróf Bethlen István Sámsondon. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket bejelentették 7-en. — Tudomásul van.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvastattak és mindannyian, számra 12-en megválasztattak; velök a tagok létszáma, a veszteségeket levonva, 5517-re emelkedett, kik között 118 alapító és 98 hölgy-tag van.

XVII. SZAKÜLÉS.

1882, márcz. 15-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

41. Dr. Madarász Gyula „A közönséges füstös fecskék varietásairól“ értekezve, elsorolja azon eltéréseket, melyeket a madarak körében hazánkban megfigyelt; jellemzi a közönséges füstös fecskét (*Hirundo rustica L.*) és összehasonlítja vele az egyiptomi fecskét (*H. cahirica Lichtst.*) elmondva az ornithológok ezekre vonatkozó nézeteit. Ez alakokat bemutatva, előmutat egy olyat is, mely e két faj tipikus alakja

között foglalhat helyet, melyhez hasonló varietásokból némelyek egy sorozatot vélték összeállíthatni, mely a *H. cahirica* faji önállósága ellen bizonyított volna. Értekező ellenkező nézetének ad kifejezést. (Bővebben lásd e füzet 162-ik lapján.)

42. Dr. Szili Adolf „A színvakságról“ értekezik. Előre bocsátva a színvakságról való ismeretünk rövid történetét, részletesen ismerteti azon módokat, melyek

a színvakság megvizsgálásánál és megállapításánál használatosak, valamint előterjeszti saját vizsgálati módszerét, a melynek országszerte alkalmazását, a színvakság magyarországi statisztikájára érdekében sürgeti. (Bővebben közöljük.)

43. M é h e l y L a j o s „A boncztoni készítmények szárazon való eltartásának új módjára”-t ismertette. Előadó figyelmét egy Semper-féle készítmény megragadta és vizs-

gálatra indította. Vizsgálatának eredménye az volt, hogy rájött a módra, melylyel Semper készítményeit előállítja s miután R i e h m is közölt egy módot, mely valószínűleg azonos Semper módszerével, előadó e mód szerint maga is több készítményt állított elő, melyeket, mint jól sikerült és tanulságos preparátumokat be is mutatott. (Bővebben közöljük.)

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

az 1882. évi márczius hónap végén.

M e g n e v e z é s	1881		1882		M e g n e v e z é s	1881		1882	
	frt.	kr.	frt.	kr.		frt.	kr.	frt.	kr.
B e v é t e l.					K i a d á s.				
Maradék a megelőző évről	3721	83	2503	74	Alapítványul iratott .	2000	—	1000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok, .	25	75	—	—	Bútorokra	27	85	12	60
Oklevelek díja	316	—	224	50	Fára, világításra	58	32	150	81
Helybeli tagdíj a folyó évre	3102	50	3117	—	Házbére	378	75	418	50
Vidéki tagdíj a folyó évre	1925	—	2657	—	Irodai költségre	54	81	7	69
Tagdíjhátrélékok	319	—	475	—	Könyvtára	1316	31	1034	44
Előfizetett tagdíjak	35	—	56	—	Írói díjak s népsz. előad. Szerkesztők tiszteletdíja	1026	32	1009	29
Előfizetések és eladott kiadványok	466	70	493	55	Közlöny kiállítására	90	—	85	—
Füzetes Vállalat	640	50	672	05	Füzetes Vállalatra	1744	88	1364	38
Hirdetések	144	70	81	50	Kisebb nyomtatványokra	414	35	34	50
Vegyések	16	61	12	37	Oklevelek kiállítására	122	—	101	30
Összesen	10713	59	10292	71	Tiszti személyzetre	56	40	29	70
					Szolgák fizetésére	1170	63	1404	21
					Postaköltségre	390	—	240	—
					Hirdető mellékletre	38	25	86	88
					Vegyes kiadásokra	105	02	40	77
					Rendkívüli kiadásokra	133	80	152	16
					Pályakérdésekre	5	—	93	40
					Összesen	600	—	300	—
						9732	69	7565	63

LEUTNER KÁROLY s. k., *pénztárnok.*

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(22.) A közeltekvő Egerben vásároltunk lisztet; a belőle készített kalácsban és rétesben ibolyaszínű foltokat találtunk, melyből néhányat a morzsákon, a lisztből vett minta kíséretében szíves megvizsgálás végett bátorodom beküldeni.

A kalácsban az ibolyaszínű pontokat mindjárt friss állapotban történt felszegeése után észrevéve, azt hittük, hogy az élesztő — a kereskedésben — valami pirosító feléhez került, s a piros pontok innen származnak; azonban, midőn ugyanolyan pontok egy élesztő nélkül készült rétesben is megjelentek, erre sem gondolhassunk. Én azt hiszem, hogy azok vagy a lisztben található penészgombaféléitől szár-

maznak, vagy, hogy a lisztnek valami szokatlan hamisítási módjával van dolgunk.

B. A.

(23.) Ha Földünk pályafutása a Nap körül nem 20 millió mérföld távolra esnék, de teszem fel mint a Vénusé vagy épen Mercuré, vajjon azon hőmennyiség a melyet tőle jelenleg kap, tetemesen nagyobb leendene-e? Miért van az, hogy a magasabb hegyeken a hőmérsék csökken, holott közelebb esnek a Naphoz?

L. J.

(24.) Ha egy pecsétgyűrűt fejével lefelé fordítva 2 ujjunkkal gyors forgásba hozunk (úgy hogy az a fej közepén keresztül menő képzelten tengely körül orsó-szerű forgásba jusson), a gyűrű feje a

forgás következtében azonnal fölfelé fordul, s a gyűrű így forog. Mi a fizikai oka a gyűrűfej fölfelé való fordulásának?

Sz. G.

(25.) Földünkön a jelenkori szarvasmarha őse lépett-e fel korábban, vagy az ember?

Sz. G.

(26.) Szíveskedjék a Kanári szigeteken élő vad kanári madarak színezetét lehető pontosan leírni.

Sz. G.

(27.) A jászkiséri m. k. dohánybevéltő hivatal telepén két kút van, melynek víze igen tiszta, de íze keserű.

A víz gyors feloldó hatású és nemcsak Jászkisér, de a 8 kilométer távol eső Jász-Apáthi nagy község beteg lakosai is használnak alkalmazzák hashajtószerrül.

A szenvedő emberiség, de főleg a tudomány érdekében kívánatos volna, hogy a víz alkotó részei megismertetnének. Vajjon nem lenne-e vállalkozó a természettudományi társulat tagjai közül, ki e vizet kémiaiilag megvizsgálná és elemezné, anélkül, hogy ez valakinek költséget okozna.

Én szívesen küldenék fel belőle néhány palaczkával.

St. Ö.

(28.) Két Bunsen-féle elem hatását emelni akarván, 24 drb. Daniel-féle elemet kapcsoltam melléje (a telep egyik sarkát a B.-elem szene, a másikat a D.-elem Zn-je képezte) és azt tapasztaltam, hogy a hatás minden tekintetben gyengébb. Egyedül a két B.-elem által mágnessé tett vaspatkó 40—50 kgm.-nyi terhet bírt meg, a D.-elemek hozzácsatolása után pedig alig tudott 20 kgm.-ot megtartani. A szervezetre való hatása is sokkal gyengébb volt. Azon kérdést bátorodom tehát felvetni, hogy vajjon fokozható-e valamely elektromossági telep hatása egy másik, különböző teleppel vagy nem. És ha nem, miért nem?

B. I.

(29.) Friedrich Sigmund által szerkesztett „Die Wunder der Physik u. Chemie“ című munkában, a hangtanban az áll, hogy Catalani a Varázsfuvolában könnyűséggel énekelte a magas f_3 -at, mely alatt — mint az előzményekből kitéjük — ő a hetedik segédvonalon álló hangot érti. Lehetséges ez?

B. I.

FELELETEK.

(18.) E kérdésekre a felelet e füzet csillagotani rovatában van (165-ik lapon).

(19.) E kérdésre alig lehet válaszolni. Mit ért *melegmennyiség* alatt, mely „Réaumur“ fokokban van számítva? Ilyenről nincs tudomásunk. A meleg mennyiségét csak „hőegységekkel“ mérjük. Érthetetlen a kérdés az a része is, hogy mennyi meleg ömlik ki a lámpacylinderekből? Határozott választ csak akkor lehetne adni, ha megmondja *milyen* petroleumot égetett és mennyit *fogyasztott* (grammokban) a *lámpa óránként*.

W. V.

(20.) A Holdnak a földi dolgok és események alakulására, sorára és rendjére befolyása nincs. A növények életére és fejlődésére csak a talaj-viszonyok, az időjárás, meg a hőmérséklet folynak be. Ezt tapasztalatból és kísérletekből tudjuk. A természettudományi kérdésekben pedig mindenkor a tapasztalásból, meg a kísérletekből merített tényeket mondjuk igaznak. Tessék pontos kísérlettel meggyőződni a Hold befolyásáról növények életére.

G. F. erdőmérnök.

(21.) A tankönyvek, melyek azt mondják, hogy a szarvas agancsa *egészen* lehull, igazat mondanak. Lehull az minden évben úgy, hogy csak a homlokcsontból kinövő „rózsató“ marad meg; tehát *az ágak a rózsával együtt egészen* leesnek. A rózsátot beborító bőrből fejlődik azután az agancs egészen újra és minden évben egy ággal több mint a megelőző évben.

P. J.

(22.) A beküldött lisztet mikroszkóp alatt idegen alkatrészeketől mentnek talál-

tam; vízzel való felforralásnál azonban egyes rózsaszínű foltok keletkeztek benne.

A beküldött rétes- és kenyérdarabokban több, lencsényi, rózsás-viola-színű, látszólag sötét központból kiinduló folt mutatkozott.

Mikroszkóp alatt kitűnt, hogy oldott festőanyaggal van dolgunk, mely semmiféle szervesült anyaghoz nincs kötve és mely forró vízben kevésbé, alkoholban és savakban jobban oldható. Ammoniak szinteleníti, kénsav előbb kékre festi; majd színtönkre teszi. Étheres kivonata fehér, a selymet gyenge rózsaszínűre festi. Gyenge oldata szinképelemző-készülék előtt a legbelsőbb vörös sugarak kivételével a színeket elsötétíti.

A színyanyag minimalis mennyisége annak biztos meghatározását megghiúsítja ugyan, de vizsgálatom szerint legalább valószínűséggel mondhatjuk, hogy anilin-festékekkel (talán fukszinnal) van dolgunk, melynek nagyon csekély mennyisége véletlenül a liszt közé és innen a tésztaába került, és mint-hogy nagyfokú színező erővel bír, alig észrevehető mennyisége forró vízben (tészta-készítésnél) feloldatván, feltűnő rózsaszínű foltokat képezett.

Gombákról, illetőleg baktériumokról itt szó se lehet; azokat mikroszkóp alatt nem találtam, és azok különben is leginkább a felületen, kocsonyás cseppek alakjában a kenyér készítése után legfeljebb 1—2 nappal léphettek volna föl.

DR. BABES VIKTOR.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.